Jiří Smrž: ***Poslední láska***. Ji-Ho Music, 2005, celkový čas 60:41.

Existuje obecná poptávka po krásném mladém folkovém princi na bílém koni, který zachrání žánr. Vlastně to - v rozporu s pohádkou - může být i princezna, ale mladé by to mělo být určitě. Prostě aby se našel konečně někdo, kdo od generace Mertů, Daňků a Lohonků, Nohaviců a Janoušků a konec konců i Plíhalů a Redlů (připouštím, že je to široké pojetí generace) převezme žezlo nebo se jim aspoň postaví po bok. Ano, taky pokukuji, zejména po princeznách (nějak se jim víc daří), taky mírně znepokojen vnímám, jak žánr stárne. Ale současně vím - a raduji se z toho - že mimořádné dílo nemusí vytvořit jen někdo z výše uvedených velkých jmen a současně že nemusíme čekat jen na to, co mladé objevy. Autor podle mě nejlepší desky loňského roku už má svých skoro 52 a je tedy starší než Plíhal nebo Redl. Samozřejmě to není nováček: má za sebou hraní s Minnesengry i Sem tamem (včetně autorských podílů), pozoruhodný projekt folkového oratoria *Královna severních zásek*ů (jako autor hudby) a desítky a desítky písní. První autorskou desku vydal Jiří Smrž až v roce 2002, jmenovala se

Dědičná krev a nejen já jsem cítil, že silnějších autorských výpovědí se v poslední době urodilo málo. Pak jsem ale dal Dědičné krvi "jen" 8 bodů, protože se mi příliš nelíbily aranže a následný způsob provedení některých skladeb. Poslední láska už samozřejmě nemá tak velký moment překvapení, ale zase nabízí velice vyrovnanou kolekci písniček (všechny od stupně "výborná" po "mimořádně skvělá"), výborně zaranžovaných a nahraných a nazpívaných.

Hudba samotná a zejména aranže jsou tentokrát bez artistních naschválů a trochu prkenné stavby skladeb, víc vycházejí z přirozeného živého muzicírování. Pod slovy "hráli a zpívali" je v bookletu kromě autora desky (zpěv, kytara akustická, dvakrát i elektrická) dalších 14(!) jmen. Instrumentální sólisté tu na rozdíl od většiny folkových nahrávek moc nečarují jakési plochy, ale často hrají výživná chorusová sóla. (Zdá se, že J.S. nebyl členem grassového Sem tamu jen z momentálního nedostatku jiných příležitostí.) Nejskvělejší z nich jsou saxofonista Rostislav Fraš, hráč na trubku a křídlovku Jindřich Zíka a Poutník - mandolinista Jirka Mach. Dokonale šlapající a sloužící doprovod drží bubeník Jaroslav Kvasnička, baskytarista Petr Novotný a na kytaru akustickou i rezofonickou hrající Vojta Zícha (ve dvou skladbách hraje i na banjo). Důležití jsou samozřejmě elektrický kytarista Jiří Kovář a klávesista Michal Rataj, cédéčkem občas zní i akordeon a je tu i krásný instrumentální fór v podobě dud v závěrečné Skončil jsem. Pavlína Jíšová zpívá půlku písničky *Na dně*, dvakrát přispěla druhým hlasem. Nepříliš využívaný sbor má složení Lenka Halamová - Tonda Hlaváč - Pavel Zajíc. Vše výše uvedené je poskládáno do aranží různorodých, bohatých, ale nepřeplácaných: většina vypsaných nástrojů nehraje ani zdaleka pořád. Sound je sice převážně kapelový, ale třeba s bicími se dost šetří, některé písničky se zvukem blíží k písničkářskému pojetí (

Horská Kvilda
).

Výborné hudební zpracování posunulo Smržovo album zpod vrcholu až úplně nahoru, ale tím zásadním přesto zůstávají holé písničky. Hudebně se pohybují v trojúhelníku rokenrol (*Teroristka*) - country-grass (*Na dně*
,
Zatmění
) - jednoduché folkové písničkaření (*Nechtěná madona*
,
Horská Kvilda
). V ploše mezi vrcholy se nejčastěji nachází folk až folkrock, podle potřeby jednodušší či častěji trošku harmonicky komplikovanější. Spoustu charakteristik hudby bych jen opakoval podle hodnocení aranží, které přiléhají k hudbě tak těsně, jak ona zase pasuje k textům. Ty jsou hlavním a nenapodobitelným trumfem nemladě - nového hrdiny roku 2005 Jiřího Smrže. Nejsou rozhodně nekritizovatelné a zcela všeobecně přístupné. I tentokrát je autorovi obsah výrazně víc než forma, která je občas zatěžována až úpí: třeba v první sloce výtečné *Cos ještě nenašla* má posluchač při prvním poslechu pocit, že by tam na stejný počet not měl být snad poloviční počet slabik. Průměrná délka písničky se blíží čtyřem minutám, řada textů je už od pohledu do bookletu nezvykle předlouhých. Stručných vyjádření typu *Horská Kvilda* nebo *Na dně* není mnoho. Přesto už na první poslech není zasypávání slovy neúnosné a opakovaným poslechem se samozřejmě "vpijeme" až k závislosti: Jiří prostě kráčí cestou dlouhých písničkářských vyprávění typu Merty nebo Třešňáka. To, čím se liší jeho skladby od průměrné folkové (natož jiné) písničky, je schopnost zajímavého uchopení témat, na která si málokdo - jestli vůbec - troufne. Řada písní řetězí dialogy, úvahy, zamyšlení, filosofie, které se většině písňových veršotepců do jejich strof prostě nevejdou. Přitom neposloucháme zrýmované traktáty: jsme zahrnováni řadou originálních metafor a dojde i na slovní hříčky (*Z Protivína do Těšínova*
,
Stará myší skrýš
).

Ačkoli by se dal Jiří Smrž podle svého gruntu řadit mezi křesťanské písničkáře, na hodnoceném albu to znalci poznají právě jen podle určitého kulturního podloží a jediné velmi lehce křesťanské výpovědi *Jeden nádech velryby*. Široké tematické rozpětí zahrnuje třeba reflexi

toho, co písničkáře pohání k tvorbě (asi nejlepší skladba alba
Už
a také
Cos
ještě nenašla
s jako skalpel ostrým a přesným tvrzením v refrénu, že "
písně nejsou výprodej/citových přebytků
"), bezútěšnou fresku z postkomunistických reálií i bezmyšlenek (
Kaliningrad
), přírodní lyriku (
Horská Kvilda
) i pohled tam, kde "
žije v srdcích tichý úsměv
" (
Cukrárna
). Hnuli se z míst je o strachu z jiného, než jsme my sami - tedy o xenofobii, ale zahrnuje i možný generační konflikt; něžná a smutná
Nechtěná madona
je zase o konfliktu vnitřním, mezi mateřstvím a ženstvím. Nejvíc je ovšem písní - klávesnice se brání napsat milostných, protože v těch vztazích mezi mužem a ženou je vždycky větší nebo menší konflikt, nelad, smutek, odcizení (
Poslední láska
,
Všechno co chceš
,
Zatmění
,
Stará myší skrýš
,
Skončil jsem
). Zdánlivě o tomtéž je
Teroristka
s textem tak provokativním, že až trochu nehezky vyčnívá. Teprve opakovaným poslechem jsem zjistil, že se vlastně jedná o metaforu na druhou a celé je to spíš o válčících civilizacích než o válčících manželích, a písničku jsem vnitřně přijal.

Deska je dobře sestavena: úvodní *Už* a *Cos ještě nenašla* dokáží lépe než ostatní atakovat pozornost prvoposluchače a závěr s řachavým valčíčkem Skončil jsem je také dobrý tah. Je nutné se zmínit o mimohudebním vybavení alba: kromě klasického bookletu s informacemi, poděkováním a fotkami ze studia je jeho součástí i tlustá a překrásná knížečka se všemi texty a výbornými náladotvornými fotografiemi (autor Vladimír Bouček). Smrž k tomu říká, že jeho album je možná jen zvukovou přílohou krásného grafického artefaktu, což je sice klasická hláška přeskromného písničkáře, ale?

Není na světě takový lidský výtvor, který by se nedal udělat lépe: i proto se můžu těšit na další, třeba ještě lepší Jirkovo album (písničky jsou nachystané, natočí se a vyjdou v závislosti na prodejích *Poslední lásky*). Už dlouho se mi ale nestalo, aby do sebe všechno tak dobře pasovalo, abych byl tak spokojen s muzikou včetně jejího provedení, aby mě většina písní tak hluboce oslovila. Prostě deska roku.